

Metoda Największej Wiarogodności

- Założenia

1. y_i, x_i zaobserwowane dla $i = 1, \dots, n$
2. poszczególne obserwacje niezależne
3. obserwacje y_i pochodzą z rozkładu warunkowego
 $f_{\theta}(y_i | x_i)$

4. θ prawdziwa wartość szacowanego wektora parametrów
5. postać funkcji $f_{\theta}(\cdot)$ nie zależy od n a jedynie od $\theta \in \Theta \subset R^k$
- Łączna funkcję gęstości wektora $\mathbf{y} = [y_1, \dots, y_n]'$

$$f_{\theta}(\mathbf{y} | \mathbf{X}) = f_{\theta}(y_1, \dots, y_n | \mathbf{x}_1, \dots, \mathbf{x}_n)$$

nazywamy funkcją wiarygodności i oznaczamy $L(\mathbf{y} | \mathbf{X}, \theta)$

- Z niezależności wynika, że funkcja wiarygodności jest równa:

$$L(\mathbf{y} | \mathbf{X}, \boldsymbol{\theta}) = f_{\boldsymbol{\theta}}(\mathbf{y} | \mathbf{X}) = \prod_{i=1}^n f_{\boldsymbol{\theta}}(\mathbf{y}_i | \mathbf{x}_i),$$

- gdzie $\mathbf{y} = [\mathbf{y}_1, \dots, \mathbf{y}_n]'$, $\mathbf{X} = [\mathbf{x}'_1, \dots, \mathbf{x}'_n]'$ i $\mathbf{y} \in \mathbf{Y}$

- Logarytm funkcji wiarygodności ma postać

$$\begin{aligned}\ell(\mathbf{y} | \mathbf{X}, \boldsymbol{\theta}) &= \ln L(\mathbf{y} | \mathbf{X}, \boldsymbol{\theta}) = \sum_{i=1}^n \ln f_{\boldsymbol{\theta}}(\mathbf{y}_i | \mathbf{x}_i) \\ &= \sum_{i=1}^n \ell_i(\mathbf{y}_i | \mathbf{x}_i, \boldsymbol{\theta})\end{aligned}$$

- Będziemy pomijać $\mathbf{y}$ i $\mathbf{X}$ oraz y_i i x_i i pisać $\ell(\boldsymbol{\theta})$, $L(\boldsymbol{\theta})$ i $\ell_i(\boldsymbol{\theta})$
- Estymatorem *MNW* jest takie $\boldsymbol{\theta}$ dla której funkcja

wiarogodności ma największą wartość

$$\tilde{\boldsymbol{\theta}} = \arg \max L(\boldsymbol{\theta}) = \arg \max \ell(\boldsymbol{\theta})$$

Przykład Przykład: *KMRL*

- Założenia

$$y_i = x_i \beta + \varepsilon_i$$

$$\varepsilon_i \sim N(0, \sigma^2)$$

i ε_i niezależne

- w rezultacie

$$y_i \sim N(x_i \beta, \sigma^2)$$

- warunkowa funkcja gęstości

$$f_{\beta, \sigma^2}(y_i | \mathbf{x}_i) = (2\pi\sigma^2)^{-\frac{1}{2}} \exp\left(-\frac{(y_i - \mathbf{x}_i\beta)^2}{2\sigma^2}\right)$$

- funkcja wiarygodności

$$\begin{aligned} L(\boldsymbol{\beta}, \boldsymbol{\sigma}^2) &= \prod_{i=1}^n (2\pi\boldsymbol{\sigma}^2)^{-\frac{1}{2}} \exp\left(-\frac{(y_i - \mathbf{x}_i\boldsymbol{\beta})^2}{2\boldsymbol{\sigma}^2}\right) \\ &= (2\pi\boldsymbol{\sigma}^2)^{-\frac{n}{2}} \exp\left(-\sum_{i=1}^n \frac{(y_i - \mathbf{x}_i\boldsymbol{\beta})^2}{2\boldsymbol{\sigma}^2}\right) \\ &= (2\pi\boldsymbol{\sigma}^2)^{-\frac{n}{2}} \exp\left(-\frac{1}{2\boldsymbol{\sigma}^2} (\mathbf{y} - \mathbf{X}\boldsymbol{\beta})' (\mathbf{y} - \mathbf{X}\boldsymbol{\beta})\right) \end{aligned}$$

- logarytm funkcji wiarygodności

$$\begin{aligned}\ell(\boldsymbol{\beta}, \sigma^2) = & -\frac{n}{2} \ln(2\pi) - \frac{n}{2} \ln(\sigma^2) \\ & - \frac{1}{2\sigma^2} (\mathbf{y} - \mathbf{X}\boldsymbol{\beta})' (\mathbf{y} - \mathbf{X}\boldsymbol{\beta})\end{aligned}$$

warunki pierwszego rzędu

$$\frac{\partial \ell(\boldsymbol{\beta}, \sigma^2)}{\partial \boldsymbol{\beta}} = -\frac{1}{2\sigma^2} (2\mathbf{X}'\mathbf{X}\boldsymbol{\beta} - 2\mathbf{X}'\mathbf{y}) = \mathbf{0}$$

$$\frac{\partial \ell(\boldsymbol{\beta}, \sigma^2)}{\partial \sigma^2} = -\frac{n}{2} \frac{1}{\sigma^2} + \frac{1}{2\sigma^4} (\mathbf{y} - \mathbf{X}\boldsymbol{\beta})' (\mathbf{y} - \mathbf{X}\boldsymbol{\beta}) = 0$$

- rozwiązanie

$$\tilde{\beta} = (X'X)^{-1} X'y$$

$$\tilde{\sigma}^2 = \frac{(y - X\tilde{\beta})' (y - X\tilde{\beta})}{n} = \frac{e'e}{n}$$

- Jako estymator $\tilde{\beta}$ uzyskaliśmy dokładnie estymator *MNK*!
- Estymator $\tilde{\sigma}^2$ różni się od estymatora *MNK* ($s^2 = \frac{e'e}{n-k}$) a więc jest obciążony jednak w dużych próbach

jednak użyta w estymatorze s^2 poprawka małopróbkowa w dużych próbach znika ($\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{n-k}{n} = 1$) a więc w dużych próbach estymatory te są równoważne.

Własności estymatorów MNW

- Zgodność

$$\tilde{\boldsymbol{\theta}} \xrightarrow{p} \boldsymbol{\theta}$$

- Macierz informacyjna Fishera

$$\mathbf{I}(\boldsymbol{\theta}) = \text{Var} \left(\frac{\partial \ell(\boldsymbol{\theta})}{\partial \boldsymbol{\theta}} \right) = -\text{E} \left(\frac{\partial^2 \ell(\boldsymbol{\theta})}{\partial \boldsymbol{\theta} \partial \boldsymbol{\theta}'} \right)$$

- Zgodnie z definicją macierz informacyjna równa jest

wariancji gradientu - $\text{Var} \left(\frac{\partial \ell(\boldsymbol{\theta})}{\partial \boldsymbol{\theta}} \right)$, lub minus wartość oczekiwanej Hessianu logarytmu funkcji wiarygodności.

- Rozkład asymptotyczny estymator MNW można przybliżyć za pomocą rozkładu normalnego:

$$\tilde{\boldsymbol{\theta}} - \boldsymbol{\theta} \stackrel{a}{\sim} N(\mathbf{0}, \mathbf{I}^{-1}(\boldsymbol{\theta}))$$

Estymator funkcji parametrów w *MNW*

- Niezmienniczość: Estymator *MNW* dla $\omega = g(\theta)$, jest dany wzorem $\tilde{\omega} = g(\tilde{\theta})$. Jeśli $\tilde{\theta}$ jest zgodne, to $\tilde{\omega}$ jest też zgodne

$$\tilde{\theta} \xrightarrow{p} \theta \implies \tilde{\omega} \xrightarrow{p} \omega$$

- Rozkład $\tilde{\omega}$ można przybliżyć w następujący sposób

$$\tilde{\omega} - \omega \stackrel{a}{\sim} N \left(\mathbf{0}, \frac{\partial g(\tilde{\theta})}{\partial \theta'} \mathbf{I}_n^{-1}(\tilde{\theta}) \frac{\partial g(\tilde{\theta})}{\partial \theta} \right)$$

Test W , LM i LR

- Testowana ogólna hipoteza nieliniowa: $H_0: h(\theta) = 0$, gdzie $h(\theta)$ jest funkcją wektorową $h(\theta) = \begin{pmatrix} h_1(\theta) \\ \vdots \\ h_g(\theta) \end{pmatrix}$.
- Trzy testy

- ilorazu wiarygodności (**Likelihood Ratio**) (LR),

$$LR = 2 \left(\ell \left(\tilde{\boldsymbol{\theta}} \right) - \ell \left(\tilde{\boldsymbol{\theta}}_R \right) \right) \xrightarrow{D} \chi_g^2$$

- **Walda** (W)

$$W = \mathbf{h} \left(\tilde{\boldsymbol{\theta}} \right)' \left[\mathbf{H} \left(\tilde{\boldsymbol{\theta}} \right) \mathbf{I}^{-1} \left(\tilde{\boldsymbol{\theta}} \right) \mathbf{H}' \left(\tilde{\boldsymbol{\theta}} \right) \right]^{-1} \mathbf{h} \left(\tilde{\boldsymbol{\theta}} \right) \xrightarrow{D} \chi_g^2$$

- mnożników Lagrange'a (**Lagrange Multipliers**)

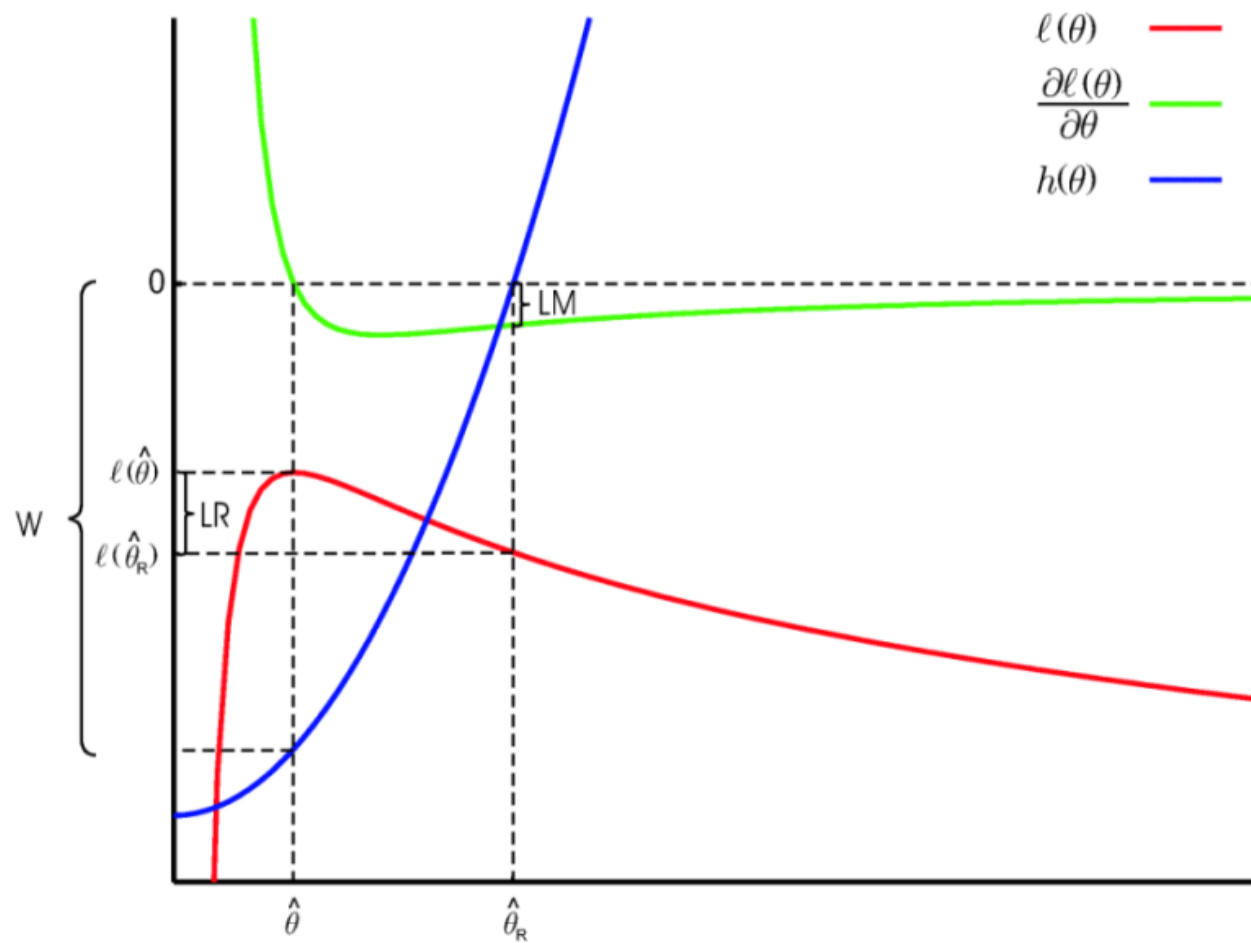
(LM) .

$$LM = \left. \frac{\partial \ell(\boldsymbol{\theta})}{\partial \boldsymbol{\theta}'} \right|_{\boldsymbol{\theta} = \tilde{\boldsymbol{\theta}}_R} \mathbf{I}^{-1}(\tilde{\boldsymbol{\theta}}_R) \left. \frac{\partial \ell(\boldsymbol{\theta})}{\partial \boldsymbol{\theta}} \right|_{\boldsymbol{\theta} = \tilde{\boldsymbol{\theta}}_R} \xrightarrow{D} \chi_g^2$$

gdzie g jest liczbą nałożonych ograniczeń

- Intuicja: jeśli warunki poboczne są prawdziwe, to
  - LR wartość $\ell(\tilde{\boldsymbol{\theta}})$ nie powinna istotnie różnić się od $\ell(\tilde{\boldsymbol{\theta}}_R)$
  - W wartość $\tilde{\boldsymbol{\theta}}$ powinna być zbliżona do $\tilde{\boldsymbol{\theta}}_R$

- LM wartość $\frac{\partial \ell_i(\tilde{\theta}_R)}{\partial \theta}$ powinna być bliska 0 (wartość gradientu powinna być bliska zeru)

Zalety i wady poszczególnych testów

- Statystyka W
  - wymaga policzenia jedynie $\tilde{\theta}$
  - wymaga policzenia odpowiedniej formy kwadrato-
wej
  - nie jest niezmiennicza ze względu na sposób zde-
finiowania $h(\theta)$
- Statystyka LM

- wymaga policzenia jedynie $\tilde{\theta}_R$
- wymaga policzenia gradientu lub $\tilde{\lambda}$ i odpowiedniej formy kwadratowej
- Statystyka LR
  - wymaga policzenia $\tilde{\theta}$ i $\tilde{\theta}_R$
  - wymaga policzenia różnicy funkcji wiarygodności (naogół łatwe)
- Dla modeli liniowych

$$LM \leq LR \leq W$$

Efektywność estymatorów *MNW*

Twierdzenie Jeśli estymator $\hat{\theta}$ jest zgodny, to

$$\text{Var} \left(\hat{\theta} - \theta \right) \geq \mathbf{I}_n^{-1} (\theta)$$

- $\mathbf{I}_n^{-1} (\theta)$ równa najmniejszej możliwej macierzy wariancji estymatora asymptotycznie nieobciążonego

- Twierdzenie nazywane jest niekiedy twierdzeniem o dolnym ograniczeniu Cramera-Rao
- Łatwo się przekonać, że dla estymatorów nieobciążonych obowiązuje ono także w małych próbach (dolnym ograniczeniem jest wtedy macierz $I^{-1}(\theta)$)

Wniosek: Estymator MNW są asymptotycznie efektywne, ponieważ ich wariancja zbiega do dolnego ograniczenia Cramera-Rao

Modele nieliniowe - interpretacja współczynników

- *Efekty częściowe* (partial effects) dla zmiennej ciągłej:

$$\frac{\Delta E(y_i | \mathbf{x}_i)}{\Delta x_k} = \frac{\partial E(y_i | \mathbf{x}_i)}{\partial x_k}$$

- Wielkość efektu częściowego zależy od punktu w jakim jest liczony

- Zazwyczaj liczymy go dla średnich wartości zmiennych egzogenicznych.
- Dla zero-jedynkowych zmiennych objaśniających efekt krańcowy definiuje się niekiedy jako $\Delta E(y_i | x_i) = E(y_i | \bar{x}_{k1}) - E(y_i | \bar{x}_{k0})$ - różnice między wartościami oczekiwanymi y_i dla danej zmiennej zerojedynekowej równej zero i równej 1.
- W modelach nieliniowych dobrze interpretowalne są zazwyczaj jedynie wielkości efektów cząstkowych

- Oszacowanych współczynników w różnych modelach nieliniowych o tej samej zmiennej zależnej i zmiennych niezależnych nie można zazwyczaj porównywać. Można porównywać efekty cząstkowe.